

цілей сторін, а з іншого – примусовістю та публічністю стосовно обшукуваного. Основне, що обшукуваний має на меті і що визначає спосіб його мислення й поведінки, – це пошуки максимально надійної схованки для вкрадених цінностей, знарядь, інших предметів, що мають характер доказів.

На приховування розшукуваних речей, на поведінку обшукуваного впливають його інтелектуальний розвиток, особливості мислення, пізнавальні інтереси, провідні потреби тощо.

Метою діяльності працівників правоохоронних органів, які проводять обшук є відшкодування приховуваних об'єктів та повернення їм реальної суспільної цінності.

В нашій державі бувають випадки коли працівники правоохоронних органів проводять обшук з порушенням законодавства. Це часто трапляється оскільки не усі люди у нашій країні знають свої права і не знають як себе потрібно поводити у даній ситуації, а правоохоронці, в свою чергу, використовують це у своїх потребах. Адже вони розуміють, що обшукуваний в даному випадку, чи його близькі родичі будуть виконувати все, що від них вимагатиметься аби тільки допомогти обшукуваному.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Криміналістика. Академічний курс: підручник / Т.В. Варфоломеєва, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 504 с.

4. Настільна книга слідчого / М.І. Панов, В.О. Шепітько, В.О. Коновалова – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Ін Юре, 2011. – 736 с.

УДК 341.4 (043.2)

Московчук Д.О., студент,
Інститут кримінальної юстиції,
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса
Науковий керівник: Степаненко О.В., асистент

СПІВВІДНОШЕННЯ ОБСТАВИН, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

В кримінальному законодавстві європейських держав існують норми, що визначають обставини, при яких діяння формально містить ознаки злочину, описаного в законі, не є злочинним і караним.

Під обставинами, що виключають злочинність діяння, слід розуміти передбачені кримінальним законом зовнішньо подібні зі злочинами соціально прийнятні та правомірні вчинки, які здійснені за певних умов і не визнаються злочинами у зв'язку з тим, що були спрямовані на захист правоохоронюваних інтересів особи, суспільства чи держави.

До них КК України відносить такі обставини, що містяться в розділі VIII Загальної частини: необхідна оборона (ст. 36 КК України); уявна оборона (ст. 37 КК України); затримання особи, що вчинила злочин (ст. 38 КК України); крайня необхідність (ст. 39 КК України); фізичний або психічний примус (ст. 40 КК України); виконання наказу або розпорядження (ст. 41 КК України); діяння, пов'язані з ризиком (ст. 42 КК України); виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації [1].

Чинний КК Франції теж робить спробу систематизації таких обставин, хоча більшість інших європейських і англо-американських держав їх не систематизують. Зазначені обставини в КК Франції поміщені в одну главу, знаходяться в певній послідовності, мають назву «підстав ненастання кримінальної відповідальності» (Гл. 2 розд. II Кн. II КК Франції).

Цікаво, що до обставин, що виключають кримінальну відповідальність (злочинність діяння), французький законодавець відніс: 1) неосудність, 2) недосягнення віку кримінальної відповідальності, 3) примус до вчинення злочинного діяння, 4) помилку в праві, 5) виконання припису закону або наказу законного органу влади, 6) правомірний захист, 7) крайню необхідність.

Таким чином, в одну групу об'єднані не тільки ті обставини, які, з точки зору українського законодавця, відносяться до числа обставин, що виключають злочинність діяння (в цьому випадку відсутні всі елементи злочинного діяння), а й ті, при яких відсутній суб'єкт (перші дві обставини). З точки зору французького права це положення також не цілком логічно, оскільки, насправді, наявність тих чи інших обставин безпосередньо впливає на правові наслідки для особи, яка вчинила описане в законі діяння. Так, у разі неосудності і недосягнення встановленого в законі віку, хоча кримінальне переслідування і припиняється, слідчі і юрисдикційні органи можуть визнати особу такою, що становить небезпеку для суспільства і застосувати до неї будь-які заходи, які не є покаранням: для малолітнього - заходи виховного характеру, для психічно хворого - заходи медичного характеру. В інших же випадках такі заходи не застосовуються, оскільки ні особа, ні його дії не можуть розцінюватися як небезпечні для суспільства. Примушування до вчинення злочинного діяння свідчить про відсутність осудності, яка передбачає, що особа діє добровільно, вільно розпоряджаючись своєю волею, а значить і про відсутність морального елемента злочинного діяння [2].

Якщо деякі обставини закріплені і в законодавстві Франції, і в законодавстві України, то юридична помилка, визначена лише в КК Франції. Юридична помилка (або помилка в праві) як обставина, що виключає настання кримінальної відповідальності, була введена вперше КК Франції 1992. Згідно зі ст. 122-3, не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка подала докази того, що помилка сталась щодо права, яке вона не могла уникнути і вважала, що має законну підставу зробити дію.

«Виправдовувальне» значення даної обставини пояснюється тим, що особа в результаті незнання права або помилки в праві щиро помилялась з приводу дійсного характеру свого діяння і вважала, що діє правомірно. Обов'язковою умовою звільнення від кримінальної відповідальності є те, що такої помилки особа не могла уникнути. Очевидно, що особа не може посилатися на незнання закону при вчиненні дій проти особистості, громадського порядку і т.д., незаконність яких зрозуміла кожному. Разом з тим, існують такі діяння, незаконний характер яких «не лежить на поверхні». Це різні правопорушення в економічній, податковій, митній, фармацевтичній та інших областях. У зв'язку з криміналізацією подібних діянь французьким законодавцем значення і роль інституту юридичної помилки зростає [3].

Отже у доктрині та кримінальному законодавстві щодо обставин, що виключають злочинність діяння у Франції та в Україні є ряд спільних ознак та елементів. Проте також є і відмінності, щодо деяких аспектів юридичної помилки, як обставини, що виключає злочинність діяння. Дана обставина розглядалась також багатьма вітчизняними науковцями, але законодавчо досі не визначено в КК України, що, на нашу думку, є негативним і потребує подальшого закріплення.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Кримінальний кодекс Франції від 22.07.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://yurist-online.org/laws/foreign/criminalcode_fr/_doc-5-.pdf
3. Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л.В. Головки, Н.Е. Крыловой; пер. с фр. и предисл. Н.Е. Крыловой. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – С. 62.